

14.11.2017

POL-2017-29927

Sisäministeriö
Poliisiosasto
kirjaamo@intermin.fi
Poliisiosaston virkaposti: SM_VP_Poliisiosasto

Viitteet:

SMDno-2017-1590
OM 31/41/2015

Lausunto koskien lapsenhuoltolain uudistamista

Sisäministeriön poliisiosasto on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa koskien lapsenhuoltolain uudistamista. Lausuntoa on pyydetty poliisitoimialaan liittyen ja erityisesti on pyydetty huomioimaan lakiin ehdotettu uusi 16 b §, jossa säädetään tuomioistuimen tiedonsaantioikeudesta poliisilta tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemiseksi. Lausunto on pyydetty toimitamaan 15.11.2017 mennessä.

Poliisihallitus lausuu poliisitoimialaan liittyen tässä asiassa seuraavaa:

Esityksen keskeisin tavoite on parantaa lapsen edun toteutumista lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa. Tavoitteena on myös saattaa lapsenhuoltolaki ajan tasalle siten, että se vastaa yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia ja oikeuskäytäntöä.

Lakiin on muun muassa ehdotettu lisättäväksi säännös, jossa asetetaan huollon yhdeksi tavoitteeksi se, että lapsen ja hänen vanhempiensa välisen suhteiden lisäksi vaalitaan myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita. Lisäksi lain yleisiä säännöksiä lapsen huollon ja tapaamisoikeuden sisällöstä ehdotetaan täsmennettäväksi ja lakiin esitetään uusia säännöksiä muun muassa huoltajien velvollisuudesta suojella lasta väkivallalta.

Keskeiset tavoitteet tukevat ja ovat osaltaan linjassa muun muassa poliisin ennalta estävän toiminnan ja sen tavoitteiden kanssa, semminkin kun tehdään laajaa ja koko yhteiskunnan kannalta tärkeää yhteistyötä lasten syrjäytymisen ennalta estämiseksi.

Lakiin ehdotettu uusi 16 b §, koskien tuomioistuimen tiedonsaantioikeutta

Poliisihallitusta on pyydetty erityisesti huomioimaan, jo edellä mainittu, lakiin ehdotettu uusi 16 b §, koskien tuomioistuimen tiedonsaantioikeutta. Tämä olisi uusi pykälä, jossa säädetään yleisen tuomioistuimen tiedonsaantioikeudesta vireillä olevan lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemiseksi.

Pykälän mukaan tuomioistuimella on oikeus saada poliisilta maksutta ja salassapitosäännöksen estämättä asian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on nopeuttaa ja helpottaa asian käsittelemistä tilanteissa, joissa tuomioistuin tarvitsee asian ratkaisua varten tietoja poliisilta.

Tuomioistuin voi tällaisessa tilanteessa pyytää tietoja suoraan, jolloin sen ei tarvitse pyytää niitä sosiaaliviranomaisen välityksellä. Tietojensaantioikeus koskee vain asian ratkaisemisen kannalta välttämättömiä tietoja. Tuomioistuimen tulee tietojensaantia koskevassa pyynnössään yksilöidä mahdollisimman tarkasti tarvittavat tiedot ja ilmoittaa, miksi ne ovat asian ratkaisemiseksi välttämättömiä.

Poliisihallitus lausuu ehdotetun 16 b §:n osalta seuraavaa:

Esitetyllä muutoksella, jossa tuomioistuin voisi pyytää tietoja suoraan poliisilta, on luonnollisesti esitetyn mukaisia vaikutuksia, mitä tulee tavoitteisiin nopeuttaa ja helpottaa asioiden käsittelemistä. Yhtälailla kyse on myös kokonaisvaltaisesti lapsen edusta.

Asiaa ei ole kuitenkaan poliisiin toimintaan liittyen tarkemmin käsitelty mietinnön kohdissa; 3.1. ja 3.2. - koskien taloudellisia vaikutuksia ja vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Poliisihallitus pitää tätä puutteena, sillä menettely edellyttäisi poliisilta asiaan liittyvien prosessien ja yhteistyömenettelyjen suunnittelua, toteutusta ja kehittämistä sekä ylläpitoa. Tämä kaikki työ edellyttää myös tarkoituksenmukaisia resursseja.

Toteutuessaan käytäntö edellyttäisi käytännön työssä joka kerta tapauskohtaista harkintaa, jonka yhteydessä jouduttaisiin ratkaisemaan mikä on kulloisenkin asian kannalta välttämätöntä tietoa. Vaikka tuomioistuin tietojensaantia koskevassa pyynnössään yksilöisikin mahdollisimman tarkasti tarvittavat tiedot ja ilmoittaisi, miksi ne ovat asian ratkaisemiseksi välttämättömiä, niin käsiteltävänä olisi jatkuvasti salaista tietoa, jonka luovuttamisen perusteet vaativat perusteellista harkintaa ja perusteluja vaikka tietoja voisi luovuttaa salassapitosäännöksen estämättä.

Lisäksi jouduttaisiin pohtimaan mikä on esimerkiksi keskeneräisen esituskinnan senhetkisten tietojen merkitys ja suhde mahdolliseen syyteharkintaan, tuomioistuin käsittelyyn ja mahdolliseen tuomioistuimen päätökseen. Kokonaisuus tulisi edellyttämään poliisilta eri vaiheissa myös kattavaa seuranta- ja tarkkaa laillisuusvalvontaa.

Nykyisellään, kuten työryhmän mietinnöstä ilmenee, esimerkiksi tuomioistuimen pyytämiä sosiaalilautakunnan selvityksiä tehtiin vuonna 2016 yhteensä 1 179 kappaletta. Selvitysten määrä on mietinnön mukaan pysynyt tasaisena vuosina 2010–2016.

Mikäli lähtökohtana pidetään sitä, että poliisille tulisi vuosittain noin 1 200 tuomioistuimen pyyntöä ja yhden pyynnön vaatima valmistelu ja toteuttaminen sekä asiaan liittyvä valvonta veisivät vaadittavien prosessien valmis-

tuttua yhden asian osalta 4 tuntia, niin kokonaisvaikutus olisi vuosittain 4 800 tuntia, joka vastaa kolmea (3) henkilötyövuotta (HTV).

Lisäksi asiakokonaisuudessa tulee poliisitoimintaan liittyen huomioitavaksi myös tiettyjä uhkatekijöitä, jotka ovat poliisille entuudestaan tuttuja erilaisiin riitaisiin ja väite vastaan väite asioihin liittyen. Kun tulee tietoisuuteen, että tuomioistuimien voisi pyytää asian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja suoraan poliisilta, niin on yleisen elämän kokemuksen mukaan enemmän kuin ilmeistä, että jossain määrin tultaisiin tekemään tarkoitushakuisia rikosilmoituksia ja kotihälytyksiä mustamaalaustarkoituksessa ja oman edun nimissä. Poliisi joutuu sitten tekemään työtä myös tahallaan tehtyjen päätösten rikosilmoitusten ja hälytystehtävien kanssa ja sitten poliisia työllistäisi myös niiden myötä syntyvät tehtävät ja rikokset, kuten kunnianloukkaukset yms. jne. Tämä kaikki lisäisi ja sitoisi osaltaan poliisin resursseja.

Lopuksi

Poliisihallituksen näkemys on, että lakiin ehdotettu uusi 16 b §, koskien tuomioistuimen tiedonsaantioikeutta, on tarpeellinen ja sitä on perusteltu hyvin. Asiaan liittyy kuitenkin poliisitoiminnallisesti edellä kuvattuja haasteita. Haasteista selvittää viranomaisten välisellä hyvällä yhteistyöllä, mutta laadukas toteuttaminen edellyttää poliisilta mainittuja resursseja ja tämä tulisi ottaa paremmin huomioon.

Poliisiylitarkastaja

Heikki Lausmaa

Poliisitarkastaja

Pekka Heikkinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 14.11.2017 klo 10:24. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimista.

Tiedoksi

Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo